

RAŠYTOJOS LAZDYNŲ PELĖDOS LITERATŪRINĖS PREMIJOS KONKURSUI

NOVELĖ „KARDELIŲ LIEPSNOSE“

Dalia Tamošauskaitė

Skuodas

Jis apie savo jausmus niekada nekalbėjo. O kam be reikalo burną aušinti, jeigu ir taip viskas aišku?!. Na, o po to, kai ant žvyrų ežerėlio liepto jiedu tasyk palydėjo saulę, turėjo būti aišku ir jai. Tad, išvažiuojęs Anglijon, laiškų nerašė. Visko juk nesurašysi!.. Tik tuščias laiko gaišimas, ir tiek. Tiesa, kai per Kalėdas ar Velykas trumpam buvo grįžęs, net ir nenuėjo... Bet kurių galų – dar bus suvažiuavę giminės... Jos vyresni broliai su šeimomis... Sakys, va, ir atlindo ubagas kąsnio tykoti... Ateis laikas – užsidirbs kad ir nedideliu namukui... Parvažiuos su visam... Ir nueis. Ne kaip koks vargeta nueis, o su pinigais kišenėje. Gal netgi dovanų nupirks. Pavyzdžiui, kokią suknią. Tiesa, visai nežino josios dydžio... Ir net neįsivaizdavo, kokia spalva labiausiai tinka... Gi kaime prie darbų neišsipuoši – vis tamsiai žmonės rėdos... O į kokius ten šokius, kur, ko gero, būtų pamatęs pasipuošusią, jis nevaikšto – argi ten rimtiems vyrams vieta?!. Bet kam tuščiai laužyti galvą: reikės – ir sužinos. Viską sužinos!.. Arba tiesiog nupirks saldinių, gėlių... Ir kuo ne kavalierius?!. O tada jau negražbyliaus – tiesiog pasakys „būk mano gaspadinė“, ir viskas.

Tądien motutė nuo pat ryto kušėjo savo darželyje po langais. Raišiojo kardelius, kuriuos kaime visi alei vieno vadina gladiolėmis. Kažkodėl tais metais jos išstypo tokios aukštos... O žiedai užaugo tokie dideli!.. Kad pačios jų nulaikyti nebepajėgė. Ir visi tokie ryškūs: geltoni, oranžiniai, raudoni... Stačiai liepsnos. Smulkutė motutė tarp jų atrodė dar smulkesnė. O kai, iš prijuostės kišenės išsitraukusi ritę ir atspijovusi špagato, apkabindavo kurį iš kardelių, norėdama apsiausti ta virvele, atrodė, jog štai tuojau visa užsiliepsnos... Ir ištirps... Arba virs mažutėlyte tamsia krūvele... Tarsi kokia skruzdėlė, numesta ant įkaitusio lygintuvo.

Kai valiūkiškai švilpaukdamas Povilas nusiskuto barzdą, nusiprausė ir jau buvo beinas prie spintos gerųjų baltųjų marškinų, motutė įėjo į trobą. Atsistojo kambario tarpduryje... Abiem rankomis įsitvėrė staktų... Ir, iš dešinės vis dar nepaleisdama peilio špagatui, staiga paklausė:

Tai kur, sūneli, susiruošei?

Povilas iš netikėtumo net krūptelėjo. Bet argi čia kokia paslaptis?!.

Pas Rimkus, mama, – trumpai atsakė. Ir, nejučia vėl ėmęs švilpauti populiarią melodiją, pravėrė spintos duris... Dešinė jau buvo besiekiąs pakabos...

Geriau neik ten, Poviliuk, – pasigirdo už nugaros tylus motutės balsas. – Leliukas mažas... Dar jos vyrui nepatiks...

Ir kaip tik su paskutiniu žodžiu ji iš dešinės rankos netyčia paleido žemėn peilį... Kuris dusliai bimpltelėjo į grindis. Bet Povilas nei po jos žodžių, nei po to garso neatsisuko. Vis dar stovėjo prie pravirų spintos durų, ištiesęs ranką... Ir tylėjo. Net galėjo pasirodyti, jog ten – visai ne jis, tik kažkas labai labai jį panašus.

Kai po keleto minučių Povilas pagaliau atsigręžė, motinos nebebuvo. Tik peilis tebegulėjo, matyt, toje pačioje vietoje, kur ir buvo nukritęs. „Taigi, taigi – jai juk skauda strėnas – negali pasilenkusi pasiimti,“ – pagalvojo. Tad lėtai pasilenkė... Pakėlė peilį... Pastatė jį ašmenų smaigaliu į pat kairiojo delno vidurį... Ir dešiniąja, griebęs už kriaunų, kad pasuks!.. Bet nieko – tik įdubimas toje vietoje liko... Ir raudona dėmelė. Pakėlė ranką aukštyn delnu priešais akis... Gera apžiūrėjo... Ir, nešinas peiliu, nuėjo virtuvėn.

Trejetu metų vyresniam broliui Vaciiui šeimyninis gyvenimas nesisekė – tuokėsi pirmą... Antrą... Net trečią kartą... O Povilas – nė vieno. „Sūneli, aš saulės amžiaus neįgyvensiu – žiūrėk kokios moteriškės!.. – vis paakindavo motutė. Ir atsidususi pridėdavo: – Rasi – aš judviem netrukdysiu. Gal pas Vacį prašysiuos... Ar į senelių namus... Jau tik tu nebijok – neprapulsiu!.. O liksi senatvėje vienas kaip...“ Bet sūnus, nė neišklausęs iki galo, tik šyptelėdavo į ūsą ir kaip kokiam neklaudai vaikui pagrūmodavo jai pirštu: „Aš tau parodysiu – netrukdysiu!.. Niekur tu neisi! Čia tavo namai, mama. Ir mano... Jeigu leidi“. „Kaip neleisiu, sūneli?! Argi galėčiau?! Juk čia mažėlėlį iš ligoninės parsivežiau, čia pirmąsyk kojom gimtąją

žemelę...“ – bemat apsiašarodavo motutė. Ir tąsyk pokalbis būdavo baigtas. Tiksliau, pakrypdavo apie ką nors kitą. Pavyzdžiui, ar šiandien jau išnešta Rudžiui putros – ar daug jos lakė. Ar vištos neina į kaimynų daržą. Ar dar nereikia tiems puslaukiniams ančiukams truputį pakirpti sparnelius. Ar mažiesiems paršeliams ilgai beužteks bulvių. Ar Žalmargė vis dar tokia pat kieta melžti.

Vacys kartais net ir kokią moteriškę broliui parvesdavo. Motutė tuojau gerojoje troboje stalą austine staltiese užtiesdavo, butelaitį savo svarainių užpiltinės pastatydavo, rūkytų lašinukų papjaustydavo... Ar kiaušinienės pačirškindavo... Na, o kai visiems žandai mažumėlę parausdavo, žiūrėk, Povilui viešnia kaip ir pradėdavo patikti... Girdi, nebloga moteriškė – jam kaip tik tokios reikėtų... O tai vis vienudu su motute – nei spėrios gospadinės, nei palikuonių... Bet vos tik galva imdavo šviesėti, tuojau su visa kėde pasitraukdavo nuo viešnios tolėliau. Kartais – net į kitą trobos galą... Ir aiškiai duodavo suprasti, jog balius baigtas – laikas skirstytis. Na, o kai, nesupratusi, kuo neįtiko, viešnia išeidavo, Povilas broliui pareikšdavo: „Kam tos moterys?!. Pareinu iš darbo – šuo uodegą vizgina... Motutė su garuojančiais barščiais laukia... Jaučiuosi toks laimingas!.. O tai graužtų man sprandą...“ Bet, netrukus, išvydęs, kaip po to pareiškimo apniuko motutės veidas, mąsliai šyptelėjęs į ūsą, pridėdavo: „Va, jeigu kokią aštuoniolikinę gaučiau... Tada – kitas reikalas.“ „Kur tu, šeštąją dešimtį įpusėjęs, begausi?!. O ir kažgi, kaip ją įvaldysi,“ – būdavo, nori patarti Vacys. Bet paprastai Povilas tuomet jau stovėdavo prie slenksčio... Aiškiai parodydamas, jog ilgiau apie tai kalbėtis nesiruošia. Ir į brolio pastebėjimą beatsakydavo tik praveriamų laukųjų durų girkštelėjimas.
